

Сумський державний педагогічний університет

імені А.С. Макаренка

НН інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи психотерапії

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма Практична психологія

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри психології

Протокол № 1 від 27 серпня 2020 року

Суми - 2020

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Основи психотерапії
Викладач (-і)	Ніколаєнко Сергій Олександрович
Профайл викладача (-ів)	https://psy.sspu.edu.ua/index.php/kafedra/sklad-kafedri/36-nikolaenko
Контактний тел.	099 678 2 959
E-mail:	sernickolaenko@gmail.com
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=914
Консультації	Формат особистої зустрічі на кафедрі психології, кожного четверга, 9-30 -10-30

Анотація до дисципліни

Навчальний курс «Основи психотерапії» займає центральне місце у системі психологічної освіти, оскільки знання та навички, що набуваються в ході засвоєння даного курсу, є фундаментом для психотерапевтичної практики за спеціальністю «Психологія». Курс «Основи психотерапії» передбачає ознайомлення студентів з основними теоріями та методами психотерапії, вивчення закономірностей, а також механізмів впливу психолога на людину у процесі надання їй психологічної допомоги.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є науково-теоретичні та практичні питання психологічних основ психотерапії, що передбачає детальне вивчення таких категорій як сутність та різновиди психологічної допомоги, основні підходи в психотерапії та психокорекції, технології та техніки психотерапевтичного впливу.

Міждисциплінарні зв'язки: психотерапія, психологія особистості, клінічна психологія, вікова психологія, загальна психологія та ін.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- теоретичні положення та методи сучасних теорій глибинної психології, різні теоретичні підходи в цій галузі;
- основні теорії глибинної психології;
- засади та етапи психотерапевтичного втручання;
- принципи психотерапевтичного втручання;
- відмінність психотерапії від консультування та психокорекції
- основні питання організації та проведення психотерапевтичного процесу;

вміти :

- аналізувати літературу з проблем сучасних теорії глибинної психології та психотерапії;
- орієнтуватися у теоретичній приналежності до основних шкіл психотерапії різних методик психотерапевтичного впливу
- відрізняти психотерапію від інших видів психологічної допомоги;
- виділяти ознаки доцільності використання психотерапії;
- активно користуватися знаннями з сучасних теорії глибинної психології та психотерапії при вивченні інших психологічних дисциплін;
- на основі знань з предмету оцінювати та приймати відповідні рішення в ситуаціях, що вимагають втручання психолога.

Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи психотерапії» є ознайомлення студентів з основними положеннями глибинної психології та інших психотерапевтичних напрямків, а також вивчення дисципліни таким чином, щоб стимулювати студентів до самопізнання, спонукати до творчого наукового пошуку в психотерапевтичній науці.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Основи психотерапії» є:

- розглянути загальні вимоги до організації психотерапевтичного процесу;
- ознайомитися з основними поняттями глибинної психології і глибинної психотерапії;
- систематизувати знання про причини невротичних порушень з позицій різних психотерапевтичних напрямків;
- здобути знання про основні методи роботи з проблемами клієнтів з позиції різних психотерапевтичних підходів;
- ознайомитися з роботами класиків психотерапії та глибинної психології.

Формат дисципліни.

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття/ семінарські /лабораторні/індивідуальні	14
консультації	2
самостійна робота	62

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/ годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
2020 / 2021	2	4	3 / 90	1	екзамен	Обов'язкова

Результати навчання

- **ПР9.** Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

- **ПР11.** Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

- **ПР16.** Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

- **ПР18.** Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

- **РН1.** Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання, враховуючи етапи психотерапевтичного процесу, загальні чинники психотерапії та використовуючи апробовані методи психотерапії.

- **РН2.** Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, застосовуючи основні концепції психотерапії та притаманні їм методи.

- **РН3.** Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога в процесі психотерапевтичного втручання та оцінці змін в психотерапії.

- **РН4.** Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту як до індивідуальної, так і групової супервізії власних терапевтичних інтервенцій в складних або фруструючих випадках.

- **РН5.** Проявляти професійну доброчесність в процесі надання психологічної допомоги на підставі порівняльного аналізу складності скарг клієнта та власних особистісних і професійних ресурсів.

Тематичний план вивчення дисципліни.

Тема 1. Загальні засади психотерапії.

Тема 2. Психодинамічна психотерапія.

Тема 3. Поведінкова психотерапія.

Тема 4. Когнітивна психотерапія.

Тема 5. Екзистенціальна психотерапія.

Тема 6. Психодрама.

Тема 7. Групова психотерапія

Тема 8. Методи арт-терапії.

Тема 9. Методи нейролінгвістичного програмування (НЛП).

Тема 10. Психотерапія методами гіпносугестивного впливу.

Тема 11. Методи психотерапії дитячо-батьківських і сімейних відносин.

Політика дисципліни

Відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізнень). Правила поведінки на заняттях (активна участь в навчальній роботі, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення телефонів на заняттях. Заохочення (додаткові бали за активну участь в роботі наукового гуртка, участі в олімпіадах, конкурсах, наявність наукових студентських публікацій тощо).

Академічна доброчесність

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти викладач спрямовує роботу на доопрацювання, а здобувач сумлінно працює над виявленими випадками плагіату та доводить роботу до рівня встановлених стандартів з антиплагіату.

Система оцінювання та вимоги

Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	<p>Надаються повні і змістовні відповіді на всі теоретичні питання курсу. Студент демонструє знання матеріалу, його розуміння, орієнтацію в широкому полі питань з наукової та дослідницької діяльності, знайомство з сучасною науковою літературою. Відповіді на додаткові запитання чіткі, правильні, показують знання та ерудицію студента. Практичні та самостійні завдання виконано в повному обсязі, дано відповіді на всі питання. Матеріал, викладено логічно, послідовно, без помилок, при цьому виявлено здатність студента диференціювати, інтегрувати знання. Студент вільно формулює висновки та узагальнення, самостійно застосовує знання в конкретних науково-дослідницьких ситуаціях. Правильно, охайно оформлено роботи.</p>

В	Надається достатньо повна і змістовна відповідь на всі запитання курсу. Студент показує знання і розуміння матеріалу, знайомство з основною науковою літературою в галузі психологічних досліджень та провадженні наукової роботи. Відповіді на додаткові питання загалом вірні. Наявні несуттєві зауваження щодо змісту та оформлення завдань для практичних занять та самостійної роботи.
С	Матеріал викладається логічно, послідовно. В роботі на практичних заняттях та самостійній роботі є незначні помилки, при цьому студент не знає деяких визначень з теми предмету, але може диференціювати, інтегрувати знання. У реферуванні і анотуванні спеціальних текстів відмічені окремі неточності й логічні помилки.
Д	Відповіді на теоретичні питання курсу викладені уривчасто, знання основних тем є поверховим. Відповіді на додаткові питання не завжди правильні, формальні та поверхові. Не дотримано вимог щодо реферування і анотування спеціальних текстів.
Е	Теоретичні питання розкрито не повністю. Студент знає і розуміє тільки основний матеріал, який викладає спрощено і неповно, припускається окремих суттєвих помилок. При відповідях на запитання щодо опанування програми студент почувається невпевнено, збивається, припускається помилок, не має потрібних знань. Реферування і анотування спеціальних текстів виконано не якісно або не в повному обсязі.
F	Студент надає відповіді із суттєвими помилками, демонструє поверхове знання і розуміння основного матеріалу, спрощено і непослідовно та механічно викладає матеріал з допущенням істотних помилок. Студент допустив істотні помилки при реферуванні і анотуванні спеціальних текстів.
FX	На запитання студент не може дати задовільних відповідей, припускається грубих помилок або характер відповідей дає підставу стверджувати, що особа неправильно розуміє зміст матеріалу. Повна невідповідність змісту роботи вимогам або робота запозичена, підготовлена не самостійно. Курс не опановано, необхідне його повторне проходження.

Розподіл балів

Поточний контроль											Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11.				
Поточний контроль											40	75	25	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3				
Контроль самостійної роботи											35			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3				

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», ухваленого рішенням вченої ради університету (протокол №10 від 27 квітня 2020 року), затвердженого наказом №178 від 27 квітня 2020 року при оцінюванні результатів навчання з дисципліни можливо перезарахування балів за результатами неформальної та/або інформальної фахової активності студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей, участь в конкурсах студентських робіт, олімпіадах, тощо) що за тематикою, обсягом і змістом відповідають навчальній дисципліні.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення "Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу", затвердженого вченою Радою СумДПУ ім. А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Методи поточного формативного оцінювання.

Систематичність та активність роботи студента на практичних заняттях. Тестування. Виконання завдань самостійної роботи. Обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних індивідуальних завдань. Виконання підсумкового індивідуально-дослідницького завдання. Виконання індивідуальних практичних завдань в ході семестру (розроблення та виконання навчальних проектів або презентацій).

Методи підсумкового сумативного оцінювання.

Письмові опитування (тестування). Перевірка індивідуально-дослідницького завдання. Оцінка результатів усної та письмової роботи студента на практичних заняттях. Оцінка виконання індивідуальних практичних завдань.

Підсумковий контроль – екзамен.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна:

1. Бурлачук Л.Ф. Основы психотерапии / Бурлачук Л.Ф., Грабовская И.А., Кочарян А.С. – Киев-Москва, 1999. – 320 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Психотерапия: Учебник для вузов / Бурлачук Л.Ф., Кочарян А.С., Жидко М.Е. – СПб. : Питер, 2003. – 432 с.
3. Глива С. Вступ до психотерапії: Навчальний посібник / Глива С. – Острог-Київ.-2004.- 530 с.
4. Зубалий Н.П. Основы психотерапии: Учебное пособие / Зубалий Н.П., Левочкина А. М. -К. : МАУП, 2001. – 160 с.
5. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник / Ліфарєва Н.В. – Київ: Центр навч. літератури, 2003.– 240 с.
6. Макаров В.В. Избранные лекций по психотерапии / Макаров В.В. – М. : Академ. прокт, 2000. – 432 с.
7. Психотерапия : Учебник /Под ред. Б.Д.Карвасарского. – СПб. : Питер,2002. – 544 с.
8. Психотерапевтическая энциклопедия / Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб. : Питер, 2002. -544 с.

Додаткова:

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. / Вступ. Ст. А.М.Боковикова. – М. : Фонд "За экономическую грамотность", 1995. – 296 с.
2. Айви А. Психологическое консультирование и терапия / Айви А., Айви М., Сайдмен-Даунинг Л. – М. : Психотерапевтический колледж, 2001. – 487 с.

3. Александров А.А. Современная психотерапия. Курс лекций / Александров А.А. – СПб. : Академический проект, 1997. – 336 с.
4. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры / Берн Э. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2000. – 480 с.
5. Берн Э. Введение в психиатрию и психоанализ для непосвященных / Берн Э. – СПб. : МФИН, 1992. – 448 с.
6. Блюм Г. Психоаналитические теории личности: / Блюм Г. – М.:КПС+, 1996. – 247 с.
7. Боулби Дж. Привязанность / Боулби Дж. – М. : Гардарики, 2003. – 477 с.
8. Бьюджементаль Дж. Искусство психотерапевта / Бьюджементаль Дж. – СПб. : Питер, 2001. – 304 с.
9. Винникотт Д.В. Разговор с родителями / Винникотт Д.В. – М. : Класс, 2007. – 96 с.
10. Винникотт Д.В. Семья и развитие личности. Мать и дитя / Винникотт Д.В. – СПб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2004 – 256 с.
11. Козлов В.В. Работа с кризисной личностью. Методическое пособие / Козлов В.В. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2003.-302 с.
12. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования / Кочюнас Р. – М. : Академический проект, 1999. – 240 с.
13. Литвак М. Из Ада в Рай: Избранные лекции по психотерапии / Литвак М. – Ростов –на-Дону: Феникс, 2006. – 478 с.
14. Малкина-Пых И.Г. Психология поведения жертвы / Малкина-Пых И.Г. – М. : Изд-во Эксмо, 2006.-1008с.
15. Михайлов Б.В. Психотерапия: Учебник для врачей-интернов высших медицинских учебных заведений III-IV уровней аккредитаций / Михайлов Б.В., Табачников С.И., Витенко И.С, Чугунов В.В. – Харьков : Око, 2002.-768с.
16. Пезешкиан Н. 33-и 1 форма партнерства / Пезешкиан Н. – М. : Медицина, 1998. – 288 с.
17. Первин Л. Психология личности: Теория и исследования / Первин Л., Джон О. – М, 2000. – 607 с.
18. Перлз Ф. Внутри и вне помойного ведра / Перлз Ф. – СПб. : Петербург-XXI век, 1995. – 448 с.
19. Петрушин В.И. Музыкальная психотерапия: Теория и практика / Петрушин В.И. – М.:Владос, 2001 – 176 с.
20. Практикум по арт-терапии / Под ред. А.И.Копытина. – СПб. : Питер, 2001, – 448 с.

21. Психоаналитические термины и понятия: Словарь / Под ред. Борнесса З. Мура и Бернерда Д. Фаина. – М.: КЛАСС, 2000. – 304 с.
22. Психология личности в трудах зарубежных психологов / Сост. и общая редакция А.А. Реана. – СПб. : Питер, 2000. – 320 с.
23. Сатир В. Психотерапия семьи / Сатир В. – СПб., Речь. – 2006. – 284 с.
24. Рудестам К. Групповая психотерапия / Рудестам К. – СПб. : Питер, 2006. – 384 с.
25. Франкл В. Человек в поисках смысла. Сборник. / Общ. Ред. Л.Я. Гозмана и Д.А. Леонтьева. – М. : Прогресс, 1990. – 368 с.
26. Таланов В.Л. Справочник практического психолога / Таланов В.Л., Малкина-Пых И.Г. СПб. М.: ЭКСМО, 2003. – 928 с.
27. Фрейд З. «Я» и «Оно». Труды разных лет. В 2-х томах. Т.1 / З. Фрейд – Тбилиси: Мерани, 1991. – 400 с.
28. Фрейд З. Толкование сновидений / З. Фрейд – Мн. : Попури, 2003. – 576 с.
29. Фрейд А. Введение в детский психоанализ; Норма и патология детского развития; «Я» и механизмы защиты: Сборник / А. Фрейд. – Минск : Попурри, 2004. – 477 с.
30. Фрейд А. Психология "Я" и защитные механизмы / А. Фрейд. – М. : Педагогика-пресс, 1993. – 141 с.
31. Фрейд З. Толкование сновидений / З. Фрейд – Минск : Попури, 2003. – 576 с.
32. Хорни К. Невроз и личностный рост / К. Хорни. – СПб. : Восточно-Европейский институт психоанализа, 2000. – 316 с.
33. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Эриксон Э. – М. : Прогресс, 1996. – 344 с.
34. Юнг К.Г. Тэвистокские лекции: Аналитическая психология: ее теория и практика / Юнг К.Г. – Пер. с англ. и предисл. В.И. Менжулина – К. : Синто, 1995. – 326 с.
35. Эйдемиллер З.Г. Психология и психотерапия семьи / Эйдемиллер З.Г., Юстицкис В. – СПб. : Питер, 2002. – 656 с.